सर्वदा सर्वस्मिन् काले निशि दिने च बली। अन्ये परे रविगुरुसिता अह्नि दिने बलिनः। क्रूराः पापाः प्रागुक्ताः बहुलपक्षे, कृष्णपक्षेऽपि क्रूरो बलवान् भवति यवनेश्वरः "मासे तु शुक्ले प्रतिपत्प्रवृत्ते पूर्वे शशीमध्यबलो दशाहे। श्रेष्ठो द्वितीयेऽल्पबलस्तृतीये सौम्यैस्तु दृष्टो बलवान् सदैवेति" सितगताः शुक्लपक्षे स्थिताः सौम्याः बलिनः। द्व्ययनेति द्वे अयने प्रमाणं यस्य द्व्ययनं तत्तु वर्षं स्ववर्षे आत्मीयवर्षे, यो ग्रहो यत्र वर्षेऽधिपतिः स तत्र बलवान् स्वदिवसे आत्मीयवासरे स्वहोरायां कालहोरायाम्। तथा स्वमासे यस्मिन् मासे योऽधिपतिः स तत्र बली द्व्ययनदिवसहोरामासानां ये अधिपतयस्तैर्ग्रहैः कालबलोपेतैरुपलक्षणीयम्। ते कालबलोपेता इत्यर्थः केचिद्द्व्ययनदिवसहोरामासपैरिति पठन्ति अन्ये स्वदिवससमहोरामासपैरिति पठन्ति य एषामपरः पाठः एतेषु कालेषु सर्वे एव बलिनो भवन्ति एतत् ग्रहाणां कालवीर्य्यम्। एतेषामन्यतमेन संयुक्तः कालबलसम्पन्नो भवति। शकुबुगुशुचराद्या इति शादयो वर्णाः आद्या येषाम् ते शकाराद्यः शनैश्चरः सर्वेभ्यो बलहीनः कुकाराद्यः कुजः भौमः शनैश्चराद्बलवान्। बुकाराद्यो बुधः स भौमाद्बलवान् गुकाराद्यो गुरुः स बुधाद्बली, शुकाराद्यः शुक्रः स जीवाद्बली चकाराद्यश्चन्द्रः स शुक्राद्बली रकाराद्यो रविः स चन्द्राद्बलीति। एतद्ग्रहाणां नैसर्गिकबलम्। यस्मादेवानेन स्वल्पजातके उक्तम् "मन्दारसौम्यवाक्पतिसितचन्द्रार्का यथोत्तरं बलिनः। नैसर्गिकबलमेतद्बलसाम्ये स्यादधिकचिन्तेति"। यदा ग्रहाणां ग्रहयोर्वा बलसाम्यं भवति तदा बलाधिक्यम् अधिकवीर्यवत्ता ज्ञेयेति। अत्राचार्य्येण चतुःप्रकारस्य फलं नोक्तं तच्चान्यशास्त्राल्लिख्यते तथा च सारावल्याम् "उच्चबलेन समेतः परां विभूतिं खगः प्रसाधयति। स्वत्रिकोणबलः पुंसां साचिव्यं बलपतित्वं वा। स्वर्क्षबलेन च सहितः प्रमुदितधनधान्यसंपदाक्रान्तम्। मित्रबलसंयुक्तो जनयति कीर्त्यान्वितं पुरुषम्। तेजस्विनमति सुखिनं सुस्थिरविभवं नृपाच्च लब्धधनम्। स्वनवांशकबलयुक्तः करोति पुरुषं प्रसिद्धं च"। सूक्ष्मजातके चोक्तम् "बलवान्मित्रस्वग्रहोच्च नवांशकेष्वीक्षितः शुभैश्चापि। चन्द्रसितौ स्त्रीक्षेत्रे पुरुषक्षेत्रोपगाः शेषाः" इति तत्र शुभदृष्ट्यादिफलं तावत् "शुभदर्शनबलसहितः पुरुषं कुर्याद्धनान्वितं ख्यातम्। सुभगं प्रधानमखिलं सुरूपदेहं च सौम्यं च। पुंस्त्रीभवनबलेन च करोति जनपूजितं कलाकुशलम्। पुरुषं प्रसन्नचित्तं कल्यं परलोकभीतञ्च" आशाबलसमवेतो नयति स्वदिशं नभश्चरः पुरुषम्। न त्या वस्त्रविभूषणवाहनसौख्यान्वितं कुरुते। क्वचिद्राज्यं क्वचित्पूजां क्वचिद्द्रव्यं क्वचिद्यशः। ददाति विहगश्चित्रं चेष्टावीर्य्यसमन्वितः। वक्त्रिणस्तु महावीर्याः शुभा राज्यप्रदाः खगाः। पापा व्यसनदाः पुंसां कुर्वन्ति च वृथाटनम्। स्वस्थं शरीरसमागमसुखमाहवजयबलेन विदधाति। शुभमतुलं विहगेन्द्रो राज्यं च विनिर्जितारातिम्। रात्रिदिवाबलपूर्णैर्मृगजलाभेन शौर्यपरिवृद्ध्या। मलिनयति शत्रुपक्षं भुञ्जति लक्ष्मीं नभश्चरैः पुरुषः। द्विगुणं द्विगुणं दद्युर्वर्षाधिपमासदिवसहोरेशाः। कुर्युर्वृद्ध्या सौख्यं स्वदशासु धनं च कीर्त्तिञ्च। पक्षबलाद्रिपुनाशं वराम्बरहस्तिसम्पदं दद्युः। स्त्रीकनकभूमिलाभं कीर्त्तिञ्च शशाङ्कधवलतराम्। सकलबलभारभरिता निर्मलकरजालभासुराः सततम्। राज्यं खगा विदध्युः सौख्यञ्च मनोरथातीतम्। आचारसौख्यशुभशौचयुताः सुरूपास्तेजस्विनः कृतविदो द्विजदेवभक्ताः। सद्वस्त्रमाल्यजनभूषणसंप्रियाश्च सौम्यग्रहैर्बलयुतैः पुरुषा भवन्ति। लुब्धाः कुकर्मनिरता निजकार्य्यनिष्ठाः पापान्विताः सकलहाश्च तमोऽभिभूताः। क्रूराः शठा बधरता मलिनाः कृतघ्नाः पापग्रहैर्बलयुतैः पिशुनाः कुरूपाः। पुंराशिषु ग्रहेन्द्रैर्वीराः संग्रामकाङ्क्षिणो बलिनः। निःस्नेहाः सुकठोराः क्रूरा मूर्खाश्च जायन्ते। युवतिभवनस्थितेषु च मृदवः संग्रामभीरवः पुरुषाः। जलकुसुमवस्त्रनिरताः सौम्याः कलहैः सुसंयुक्ताः इति" एतत्सर्वं सुगमम्" भट्टोत्पलः। ताजकोक्तखगबलं च पञ्चवर्गीशब्दे द्वादशद्वादशवर्गीशब्दे च वक्ष्यते। [होद्देशेन देये गुडोदनादौ द्रव्ये।

ग्रहबलि पु० चतुर्थ्यर्थे ६त०। ग्रहयज्ञे वक्ष्यमाणे ग्र-

ग्रहभक्ति स्त्री ६त०। ग्रहाणां विभागरूपे देशपुरुषद्रव्यादिभेदे सा च वृ०सं० १६अ० उक्ता यथा

रवेः—"प्राङ्नर्मदार्धशोणोड्रवङ्गसुह्माः कलिङ्गवाह्लीकाः। शकयवनमगधशबरप्राग्ज्योतिषचीनकाम्बोजाः। मेकलकिराताटविका बहिरन्तःशैलजाः पुलिन्दाश्च। द्रविडानां प्रागर्धं दक्षिणकूलं च यमुनायाः। चम्पोदुम्बरकौशाम्बिचेदिविन्ध्याटवीकलिङ्गाश्च। पुण्ड्रा गोलाङ्गूलश्रीपर्वतवर्द्धमानाश्च। इक्षुमती त्वथ तस्करपारतकान्तारगोपबीजानाम्। तुषधान्यकटुकतरुकनकदहनविषसम-